

ACADEMIA ROMÂNĂ – FILIALA IAȘI
INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE

ARHEOLOGIA MOLDOVEI

XXVII
2004

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
București, 2005

ACADEMIA ROMÂNĂ

ARHEOLOGIA MOLDOVEI

Fondator

Acad. MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA

COLEGIU DE REDACȚIE

JOHN CHAPMAN (Durham); FALKO DAIM (Viena-Mainz); LINDA ELLIS (San Francisco); GHEORGHE POSTICĂ (Chișinău); GERHARD TRNKA (Viena); ION IONIȚĂ; SILVIU SANIE; DAN GH. TEODOR (Iași).

COMITETUL DE REDACȚIE

VICTOR SPINEI, *membu corespondent al Academiei Române, redactor responsabil*; CONSTANTIN ICONOMU, *secretar de redacție*; COSTEL CHIRIAC, *secretar adjunct de redacție*; VASILE CHIRICA; VICTOR COJOCARU; CORNELIA MAGDA-LAZAROVICI; VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA; DAN MONAH, *membri*.

Desenele care ilustrează volumul au fost executate de către WALTRAUD DELIBAȘ, ROMEO IONESCU și DANIELA GRAPĂ; culegerea computerizată a fost efectuată parțial de ALMA-CATRINEL ȘTEFAN.

Redactor (Editura Academiei): MIHAI POPA
Tehnoredactare computerizată: MARIA CRISTOGEL

Revista „Arheologia Moldovei” apare o dată pe an.
La revue «Arheologia Moldovei» paraît une fois par an.

În țară revista se poate procura prin poștă pe bază de abonament la:

Les lecteurs de l'étranger peuvent s'abonner par:

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România; tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106; fax 4021-318 2444; e-mail: edacad@ear.ro; adresa web: www.ear.ro

RODIPET S.A., Piața Presei Libere, nr. 1, sector 1, P.O. Box 33-57, București, România; tel. 4021-318 7000, 4021-318 7001; fax 4021-318 7002, 4021-318 7003; e-mail: rodipet@rodiped.ro

ORION PRESS IMPEX 2000 S.R.L., Șos. Viilor nr. 101, sector 5, bl. 1, sc. 4, ap. 98 parter, P.O. Box 77-19, sector 3, București, România; tel. 4021-335 0296, 4021-301 8786; fax 4021-335 0296; e-mail: office@orionpress.ro

Manuscrisele, cărțile și revistele pentru schimb, precum și orice corespondență se vor trimite pe adresa Comitetului de redacție al „Arheologiei Moldovei”, Institutul de Arheologie, str. Lascăr Catargiu, nr. 18, 700107 Iași, România/Toute correspondance sera envoyée à la Rédaction: Institutul de Arheologie, str. Lascăr Catargi, nr. 18, 700107, Iași, România, tél. 032-21 19 10, fax 032-21 19 10.

© 2005, EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

050711, București, Calea 13 Septembrie, nr. 13,
Tel. 4021-318 8146, 4021-318 8106, Fax 4021-318 2444

SUMAR • SOMMAIRE • CONTENTS • INHALT

STUDII – ÉTUDES

MIRCEA ANGHELINU, <i>Arta și religia preistorică în teoria arheologică românească</i>	7
<i>Prehistoric art and religion in the Romanian archaeological theory</i>	16
VASILE CHIRICA, ILIE BORZLIAC, <i>Le paléolithique supérieur ancien entre le Dniestr et la Tisa</i>	19
MARIN CĂRCIUMARU, OVIDIU CĂRSTINA, MARIANA PLEȘA, <i>Considerații asupra cronostratigrafiei paleoliticului superior de la Lapoș</i>	33
<i>Considérations sur la chronostratigraphie du paléolithique supérieur de Lapoș</i>	39
DAN MONAH, VASILE COTIUGĂ, OVIDIU COTOI, <i>Construcții experimentale pentru culturile Precucuteni și Cucuteni</i>	41
<i>Constructions expérimentales pour les civilisations des Precucuteni et Cucuteni</i>	59
SILVIU SANIE, <i>Culte egiptene în Dacia Romană</i>	61
<i>Egyptian cults in Roman Dacia</i>	80
CONSTANTIN ICONOMU, COSTEL CHIRIAC, <i>Contribuții la iconografia Cavalerilor danubieni în Dobrogea (II)</i>	83
<i>Contributions to the iconography of the Danubian Riders in Dobrodja (II)</i>	87
DAN APARASCHIVEI, IONEL MATEI, <i>O plăcuță cu inscripție din zona Beidaud, jud. Tulcea</i>	89
<i>Une petite plaque avec inscription aux environs de Beidaud, dép. de Tulcea</i>	95
VICTOR SPINEI, <i>Generalități privind nomadismul ecvestru în extremitatea vestică a Eurasiei în secolele IX–XIII</i>	97
<i>Généralités concernant le nomadisme équestre à l'extrémité ouest de l'Eurasie aux IXe–XIIIe siècles</i>	133
TEODOR OCTAVIAN GHEORGHIU, <i>Începuturi ale urbanisticii medievale românești extracarpătice – secolele XIII–XVI</i>	137
<i>The beginnings of the Romanian medieval urban development outside the Carpathian mountains in the 13th–16th centuries</i>	161
GHEORGHE POSTICĂ, <i>Două tunuri de bronz din perioada lui Ștefan cel Mare descoperite în cetatea Orheiului Vechi</i>	165
<i>Two bronze cannons from the time Ștefan the Great discovered in the medieval fortress Orheiul Vechi</i>	175
VLAD GHIMPU, <i>Inele de argint ale unor boieri moldoveni cu ascendență domnească</i>	177
<i>Anneaux en argent de nobles moldaves à ascendance voïvodale</i>	182
CRISTIAN NICOLAE APETREI, <i>Terminologia reședințelor boierești în documentele din Țara Românească și Moldova în secolele XIV–XVI</i>	183
<i>La terminologie des résidences nobiliaires reflétée par les documents de Valachie et Moldavie entre le XIVe et XVIe siècles</i>	223

NUMISMATICĂ – NUMISMATIQUE

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA, <i>Începutul și sfârșitul monetăriei dacice</i>	225
<i>Anfang und Ende der dakischen Münzprägung</i>	228
TIBERIUS D. PĂRPĂUȚĂ, <i>Din istoricul cercetării numismatice a Daciei preromane</i>	229
<i>About the history of numismatic research of preroman Dacia</i>	231
COSTEL CHIRIAC, CARMEN UNGUREANU, <i>Cius – New roman finds on the Danubian Limes in Schythia (Dobrodja)</i>	233
LUCIAN MUNTEANU, <i>Aspecte ale circulației monetare în Moldova în secolele XVI–XVII</i>	241
<i>Aspects de la circulation monétaire en Moldavie dans les XVIe–XVIIe siècles</i>	260

NOTE ȘI DISCUȚII – NOTES ET DISCUSSIONS

DAN MONAH, <i>O stație băntuie prin Europa: proto-orășele neolitice</i>	261
<i>Un fantôme hante l'Europe: les proto-villes néolithiques</i>	264

CONSTANTIN ICONOMU, IONEL MATEI, <i>Câteva descoperiri arheologice de mici obiecte în Dobrogea</i> <i>Some archaeological discoveries of small objects in Dobroджа</i>	265
CERCETĂRI INTERDISCIPLINARE – RECHERCHES INTERDISCIPLINAIRES	
IANA BINDEA, <i>Studiul biometric asupra resturilor faunistice ale bovinelor domestice descoperite în situri preistorice din Transilvania</i>	269
<i>The biometric study about the fauna remains of cattle discovered in the prehistoric archaeological sites in Transylvania</i>	287
ELICIA MONAH, <i>Răspândirea plantelor cultivate în spațiul carpato-nistrean în milenii VI-IV î.Hr.</i> <i>La diffusion des plantes cultivées dans l'espace d'entre les Carpathes et le Dniestre (VI-IV av. J.-C.)</i>	289
MARIA ȘTIRBU, <i>Studiul materialului paleofaunistic din așezarea cucuteniană de la Scânteia, jud. Iași</i> <i>On the paleofaunistic material from the Cucuteni culture settlement from Scânteia village, Iași county</i>	301
RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE – COMPTES RENDUS ET NOTES BIBLIOGRAPHIQUES	
2. PREDA, <i>Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României</i> , vol. I-III, București, 1994-2000 <i>(Tiberius D. Părpăuță)</i>	305
1. CHIRICA, D. BOGHIAN, <i>Arheologia preistorică a lumii</i> , vol. I-II, Iași, 2003 <i>(Nicolae Ursulescu)</i> <i>Strabon. Bulletin d'information historique</i> , t. 1, nr. 1, Iași, 2003 <i>(Dan Aparaschivei)</i>	306
MAGDA TULOK, JANOS MAKKAY, <i>English-Hungarian and Hungarian-English Dictionary of Archaeological Terms. Angol-magyar és magyar-angol régészeti kifejezések szótára</i> , Budapest, 2004 <i>(Attila László)</i>	307
VICTOR SOROCHEANU, <i>Aspectul regional cucutenian Drăgușeni-Jura, Piatra Neamț</i> , 2002 <i>(George Bodi)</i> ...	309
MIHALACHE BRUDIU, <i>Lumea de sub tumulii din sudul Moldovei. De la indo-europeni la turancii târzii – mărturii arheologice</i> , București, 2003 <i>(Cristina Crețu)</i>	310
MON NICULIȚĂ, SILVIA TEODOR, AUREL ZANOCI, <i>Butuceni. Monografie arheologică</i> , București, 2002 <i>(Constantin Iconomu)</i>	311
RAZVAN VULPE, SILVIA TEODOR, <i>Piroboridava. Așezarea geto-dacică de la Poiana</i> , București, 2003 <i>(Constantin Iconomu)</i>	313
PIETRU ESTESCU, <i>Breviarum rerum gestarum populi romani editio bilinguis. Scurtă istorie a poporului roman</i> , Iași, 2003 <i>(Octavian Bounegru)</i>	316
SILVIU SANIE, <i>Scriere și imagini în spațiul carpato-nistrean (secolele VI-a.Chr.–IV p.Chr.)</i> , Iași, 2003 <i>(Victor Cojocaru)</i>	318
VASILE PALADE, <i>Așezarea și necropola de la Bârlad-Valea Seacă (sfârșitul sec. al III-lea – a doua jumătate a sec. al V-lea)</i> , București, 2000 <i>(George-Dan Hânceanu)</i>	318
DELIA MOISIL, GEORGES DEPEYROT, <i>Les trésors de deniers antérieurs à Trajan en Roumanie</i> , Wetteren, 2003 <i>(Valentin Ștefan Pifșor)</i>	323
LUCREȚIU MIHAILESCU-BÎRLIBA, <i>Sclavi și liberi imperiali în provinciile romane din Illyricum (Dalmatia, Pannonia, Dacia și Moesia)</i> , Iași, 2004 <i>(Cecilia Stoian)</i>	325
VASILE LICA, <i>The Coming of Rome in the Dacian World</i> , Konstanz, 2000 <i>(Dan Aparaschivei)</i>	326
PIOTR DYCZEK, <i>Roman Amphorae of the 1st-3rd Centuries AD found on the Lower Danube. Typology</i> , Warsaw, 2001, p. 387 <i>(Andrei Opaif)</i>	330
••• <i>Monnaies et parures du Musée d'Histoire de la Moldavie de Iași</i> , Iași, 2001 <i>(Lucian Munteanu)</i>	334
••• <i>Tyras, Cetatea Albă/Belhorod-Dniestros'kyj. I. Săpături 1996-1999</i> , București, 2002 <i>(Silviu Sanie)</i>	339
VICTOR COJOCARU, <i>Populația zonei nordice și nord-vestice a Pontului Euxin în secolele VI-I a. Chr. pe baza izvoarelor epigrafice</i> , Iași, 2004 <i>(Silviu Sanie)</i>	340
DAN GH. TEODOR, <i>Spațiul carpato-dunăreano-pontic în mileniul marilor migrații</i> , Buzău, 2003 <i>(Dan Aparaschivei)</i>	341
IOAN MITREA, <i>Comunități sătești la est de Carpați în epoca migrațiilor. Așezarea de la Davideni din secolele V-VIII</i> , Piatra-Neamț, 2001 <i>(Pavel Petrea)</i>	342
VICTOR SPINEI, <i>The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century</i> , Cluj-Napoca, 2003 <i>(Bogdan-Petru Maleon)</i>	344

DANIELA MARCU ISTRATE, <i>Cahle din Transilvania și Banat de la începuturi până la 1700</i> , Cluj-Napoca, 2004 (<i>Victor Spinei</i>)	344
ALEXANDRU ARTIMON, <i>Orașul medieval Troțuș în secolele XIV-XVII</i> , Bacău, <i>Geneză și evoluție</i> , 2003 (<i>Joan Mîtreă</i>)	346
DUMITRU ȚEICU, <i>Studii istorice</i> , Timișoara, 2003 (<i>Artemiza Damian</i>)	348
PARASCHIVA VICTORIA BATARIUC, <i>Cetatea de Scaun a Sucevei – monografie</i> , Suceava, 2004 (<i>George A. Bilavski</i>)	350
LUMINIȚA BEJENARU, <i>Arheozoologia spațiului românesc medieval</i> , Iași, 2003 (<i>Sergiu Haimovici</i>)	350

VIAȚA ȘTIINȚIFICĂ – LA VIE SCIENTIFIQUE

MIRCEA PETRESCU-DÎMBOVIȚA, <i>L'activité des commissions mixtes roumaino-ukrainienne et ukrainiano-roumaine d'histoire, d'archéologie, d'ethnographie et de folklore (1994-2002)</i>	353
VICTOR COJOCARU, <i>Simpozionul internațional "Aspects of spiritual life in South East Europe from prehistory to the middle ages"</i>	360
VASILE CHIRICA și ROMEO IONESCU, <i>Simpozionul internațional „Elemente de spiritualitate în spațiul carpato-nistrean – Preistorie”</i>	361
COSTICĂ ASĂVOAIE, <i>Simpozionul național „Arheologia epocii lui Ștefan cel Mare”</i>	365
VICTOR SPINEI, <i>Masă rotundă organizată la Accademia di Romania din Roma (septembrie 2004)</i>	366
VICTOR SPINEI, <i>Stagiu de documentare științifică în Suedia (noiembrie 2003)</i>	367
VICTOR SPINEI, <i>Călătorie de documentare științifică în Marea Britanie (2003)</i>	369
CECILIA STOIAN, <i>Călătorie de documentare în Bulgaria</i>	370

OMAGIEREA PROFESORULUI ALEXANDRU ZUB

CÉLEBRATION DU PROFESSEUR ALEXANDRU ZUB

VICTOR SPINEI, <i>Laudatio magistrului Alexandru Zub</i>	371
SILVIU SANIE, <i>Alexandru Zub – gânduri la o aniversare</i>	375
AL. ZUB, <i>Cuvânt de răspuns la festivitatea de omagiere</i>	377

ANIVERSARIA

Constantin Toma, Luminița Bejenaru, <i>Olga Necrasov (1910-2000), Teacher and scientist, academician, professor, docent doctor in science</i>	379
Luminița Bejenaru, <i>Profesorul Sergiu Haimovici la a 75-a aniversare</i>	385

OBITUARIA

Gheorghe Poenaru-Bordea (1937-2004)	397
---	-----

LISTA ABREVIERILOR – LISTE DES ABRÉVIATIONS	409
---	-----